

ADEPT și EXPERT-GRUP

EUROMONITOR

Numărul 2 (24), Ediția VII

**Implementarea reformelor în contextul cooperării UE-RM,
Evaluarea progresului în perioada aprilie-iunie 2012**

*Raportul apare cu sprijinul financiar al Fundației Soros-Moldova în cadrul proiectului
„Relațiile UE - Moldova – Monitorizarea Progresului în contextul
Politicii Europene de Vecinătate”*

implementat de

*Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT” și Centrul Analitic Independent
„EXPERT-GRUP”*

Autori: Igor BOȚAN
Elena PROHNIȚCHI
Rustam ROMANIUC
Victoria VASILESCU
Adrian LUPUȘOR
Valeriu PROHNIȚCHI

Notă: Autorii au realizat acest raport cu bună-credință și bune intenții. Numai autorii sînt responsabili de afirmațiile și concluziile exprimate, care nu sînt în mod necesar împărtășite de Fundația Soros-Moldova, Guvernul Republicii Moldova sau alte instituții menționate în raport.

CUPRINS

INTRODUCERE	3
Secțiunea I. REFORMELE ÎN DOMENIILE PRIORITARE (POLITICE).....	4
SUMAR	4
PROTECȚIA ȘI REALIZAREA DREPTURILOR OMULUI	5
REFORMA JUSTIȚIEI	9
COMBATEREA CORUPȚIEI	13
REGLEMENTAREA TRANSNISTREANĂ.....	16
Secțiunea II. REFORMELE ÎN DOMENIILE PRIORITARE (ECONOMICE)	21
SUMAR	21
PIEȚE ȘI POLITICI FINANCIARE	22
INSTITUȚII DE REGLEMENTARE A PIEȚII	25
POLITICI COMERCIALE.....	28
DEZVOLTAREA DURABILĂ ȘI PROMOVAREA DIALOGULUI SOCIAL	31
DESPRE ORGANIZAȚII	33

INTRODUCERE

Republica Moldova este o țară parteneră a Uniunii Europene în cadrul Politicii Europene de Vecinătate (PEV). În contextul PEV, în anul 2005 a fost semnat Planul de Acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova (PAUERM), pentru o perioadă de trei ani și care se baza pe Acordul de Parteneriat și Cooperare (APC). Formal, perioada pentru care a fost semnat PAUERM a expirat, acesta însă mai rămâne relevant în măsura în care pînă în anul 2013 UE va direcționa, pe baza prevederilor PAUERM, asistența sa acordată Moldovei.

La 12 ianuarie 2010 Republica Moldova și Uniunea Europeană s-au angajat în negocierea unui Acord de Asociere, care să înlocuiască APC. În paralel, autoritățile comunitare au negociat și la finele anului 2010 au definitivat cu Guvernul Republicii Moldova Planul de Acțiuni în domeniul liberalizării regimului de vize¹, iar unul din cele 4 compartimente ale Acordului face referire la drepturile fundamentale ale omului. O parte a viitorului Acord de Asociere se va referi la o eventuală Zonă de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzătoare (ZLSAC) și Uniunea Europeană a remis executivului moldovean un set de recomandări, care au fost transpuse în Hotărîrea Guvernului nr.1125 din 14.12.2010 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Republicii Moldova privind implementarea Recomandărilor Uniunii Europene pentru instituirea ZLSAC². În luna decembrie 2011, Comisia Europeană a anunțat despre lansarea negocierilor referitoare la crearea Zonei de Liber Schimb cu Republica Moldova, iar în luna martie 2012 s-a desfășurat prima rundă de negocieri.

În 2011, Comisia Europeană a inițiat procesul de reformare a PEV, ca urmare a valului de revoluții în vecinătate de sud a Uniunii Europene și a regresului democratic în statele din vecinătatea estică. Politica Europeană de Vecinătate revizuită pune un accent pe principiul diferențierii, care prevede că gradul de aprofundare a relațiilor dintre UE și statele partenere, precum volumul de asistență oferită de UE va depinde de succesele obținute în promovarea reformelor. Criteriile în baza cărora UE va evalua performanța statelor partenere țin în primul rînd de promovarea și consolidarea valorilor democratice – democrația, statul de drept, respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, independența justiției, combaterea corupției, respectarea libertăților mass-media și promovarea societății civile. UE va evalua și în ce măsură statele partenere promovează creșterea economică incluzivă.

Reieșind din principiile promovate de UE în relații cu partenerii săi și din angajamentele asumate de către Guvernul Republicii Moldova în procesul de integrare europeană autorii raportului Euromonitor, ADEPT și EXPERT-GRUP au decis să-și focuseze atenția asupra reformelor implementate de către autoritățile Republicii Moldova în câteva domenii cheie pentru avansarea asocierii politice și integrării economice cu Uniunea Europeană. Următoarele domenii, separate în două categorii – politică și economică - au fost supuse procesului de monitorizare:

Domeniul politic	Domeniul economic
<ol style="list-style-type: none"> 1. protecția și realizarea drepturilor omului 2. reforma justiției 3. combaterea corupției 4. reglementarea transnistreană 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Piețe și politici financiare 2. Instituții de reglementare a pieții 3. Politici comerciale 4. Dezvoltarea durabilă și promovarea dialogului social

¹ Guvernul RM a aprobat un Program național de implementare a Planului de Acțiuni în domeniul liberalizării regimului de vize (HG 122/04.03.2011), precum și un Plan de măsuri adiționale cu aceeași tematică (HG nr.130 din 24.02.2012).

² În continuare în text - Planul de Acțiuni privind implementarea Recomandărilor UE.

Secțiunea I. REFORMELE ÎN DOMENIILE PRIORITARE (POLITICE)

SUMAR

Protecția și realizarea drepturilor omului reprezintă una din condițiile esențiale pentru aprofundarea relațiilor dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova, dar și pentru obținerea regimului liberalizat de vize, în acest sens în documentele bilaterale fiind prevăzută realizarea mai multor acțiuni de ordin normativ-legislativ. Ca urmare, principalele evoluții în **domeniul drepturilor omului** au vizat mai mult adoptarea și promovarea unor acte normative și legislative, cum ar fi Legea privind asigurarea egalității. Compromisul făcut de către Guvern cu opoziția acestei legi prin excluderea mai multor criterii de discriminare, a redus din domeniul de aplicabilitate a legii și s-ar putea solda cu probleme în implementarea actului legislativ. În pofida declarațiilor publice privind eradicarea fenomenului torturii și creării secției anti-tortură în cadrul Procuraturii generale, numărul condamnărilor pentru acte de tortură nu este în creștere, iar conform rapoartelor externe și naționale, fenomenul nu s-a diminuat considerabil. Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2011-2014 se implementează cu întârziere, majoritatea din acțiunile acestuia neavând acoperire financiară. Mai rămân probleme în aplicarea Legii privind libertatea de exprimare de către instanțele de judecată. În același timp, libertatea de exprimare și independența presei este tot mai mult amenințată de fenomenul de concentrare a proprietății media și a oligopolului pe piața de publicitate.

Reformele în **domeniul justiției** rămân determinate de etapa elaborării și adoptării unor acte legislative și normative, impactul Strategiei de reformă a sectorului justiției este redus, termenele de implementare a majorității acțiunilor prevăzute în planurile de acțiuni nu se respectă. Chiar dacă sînt adoptate modificări legislative importante, pentru reforma justiției nu sînt alocate resursele umane, financiare și tehnice necesare, investițiile bugetare publice sînt infime, au fost reduse ori nu acoperă decît strictul necesar. În pofida declarațiilor despre neimplicare, justiția este influențată de factori politici și administrativi, nivelul ridicat de percepere a corupției în sistem rămîne înalt, iar schimbări de sistem nu se produc. Una din restanțele principale este reforma **Procuraturii**, care a rămas la nivel de concept nedeterminat. În consecință, sistemul Procuraturii nu este perceput ca independent și capabil să combată eficient corupția, crima organizată și fenomene infracționale de sistem.

Activitatea de **combatere a corupției** este îndreptată în temei asupra funcționarilor de rang inferior și pe modificarea cadrului legislativ, nu sînt palpabile reformele instituționale. Întîrzie considerabil realizarea unor angajamente ale Republicii Moldova față de UE, se atestă restanțe în implementarea Strategiei naționale anticorupție. Principale cauze ale lipsei de schimbări esențiale în domeniu rămîn lipsa voinței politice ferm demonstrate, politizarea excesivă a instituțiilor administrative și de drept, tolerarea activității funcționarilor ineficienți, nefuncționalitatea mecanismului declarării și controlului averii, veniturilor și al intereselor.

În **reglementarea transnistreană** autoritățile au continuat implementarea măsurilor de încredere și de înlăturare a barierelor existente în relațiile dintre Chișinău și Tiraspol. Printre realizările practice pot fi menționate: decizia parlamentului de a constitui o comisie specială pentru dialogul cu deputați transnistreni, anularea de către regiunea transnistreană a taxei vamale speciale la produsele moldovenești, reluarea circulației trenurilor marfare prin regiunea transnistreană. În cadrul negocierilor în format „5+2” a fost acceptat textul documentului care va constitui baza organizatorică a funcționării formatului curent de negocieri și care stabilește principiile generale pe care se vor baza viitoarele negocieri oficiale.

PROTECȚIA ȘI REALIZAREA DREPTURILOR OMULUI

OBLIGAȚIILE ASUMATE DE REPUBLICA MOLDOVA

Drepturile omului și libertățile fundamentale reprezintă una din valorile care stau la baza Uniunii Europene, de aceea orice stat care-și propune fie să adere, fie să-și aprofundeze relațiile cu Uniunea Europeană urmează să se conformeze valorilor europene, inclusiv la standardele europene privind drepturile omului. În acest sens, Republica Moldova și-a asumat un șir de angajamente în relațiile sale cu Uniunea Europeană, consacrate în mai multe documente bilaterale, cum ar fi Planul de Acțiuni UE-RM și, mai recent, Planul de Acțiuni privind liberalizarea regimului de vize.

În conformitate cu aceste documente, Republica Moldova se angajează să îndeplinească următoarele măsuri de reformă:

- adoptarea și implementarea unei legislații anti-discriminare cuprinzătoare, inclusiv prin crearea unui mecanism instituțional adecvat și funcțional;
- combaterea relelor tratamente și a impunității în activitatea organelor de drept;
- investigarea tuturor cazurilor de tortură raportate legate de evenimentele din aprilie 2009 și tragerea la răspundere a persoanelor vinovate;
- consolidarea interdependenței autonomiei și de funcționare a Avocaților Parlamentari și a Centrului pentru Drepturile Omului;
- asigurarea respectării accesului la informație, a libertății de exprimare și a libertății mass media.

În scopul îndeplinirii măsurilor sus-menționate, acestea au fost încorporate în mai multe documente de politici și planuri de acțiuni naționale, printre care și Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pe anii 2011-2014³ (PNADO).

EVOLUȚII

- Parlamentul a adoptat legea anti-discriminare, sub denumirea oficială de Lege privind asigurarea egalității⁴, care urmează să intre în vigoare la 1 ianuarie 2013. Noua denumire a fost propusă să diminueze rezistența din partea opozanților legii. Cu același scop, din proiectul inițial al legii au fost excluse patru criterii de discriminare, și anume „stare a sănătății, orientare sexuală, avere și origine socială”. Potrivit redacției finale a legii, interzicerea discriminării pe bază de orientare sexuală urmează a fi aplicat doar în domeniul angajării în muncă și al ocupării forței de muncă. Aceste amendamente au restrâns domeniul de aplicabilitate a legii și ar putea avea repercusiuni ulterioare asupra procesului de implementare a legii.
- Cu o întârziere de cel puțin jumătate de an de la termenul prevăzut în PNADO, în aprilie 2012, Ministerul Justiției a inițiat procesul de consultare publică a proiectului de lege privind modificarea și completarea Legii nr.1349-XIII din 17 octombrie 1997 cu privire la avocații parlamentari. Contrar așteptărilor, acesta s-a desfășurat cu încălcarea prevederilor privind asigurarea transparenței decizionale, fără a fi plasat pe pagina web a ministerului, ci doar fiind circulat în rețeaua părților interesate.
- A fost aprobată de către Comitetul Interministerial de Planificare Strategică Propunerea de politică publică în vederea modernizării mecanismului de investigare a cazurilor de încălcare a dreptului omului⁵, elaborată de către Ministerul Afacerilor Interne. Documentul propune concentrarea atribuțiilor de examinare a plîngerilor privind încălcarea drepturilor omului de către angajații subdiviziunilor MAI, exclusiv în competențele Direcției investigații și securitate internă a MAI. Aceasta va asigura

³ HP nr.90 din 12.05.2011.

⁴ Legea nr. 121 din 25.05.2012.

⁵ Ședința Comitetului Interministerial de Planificare Strategică din 6 aprilie 2012. Propunerea de politică publică este accesibilă pe pagina web <http://mai.gov.md/content/3464>.

controlul calității examinării și a deciziilor adoptate, dar și evidența clară (în baza unui soft) a încălcărilor și sancțiunilor aplicate.

- A fost elaborat și supus procesului de consultare publică proiectul de lege pentru modificarea și completarea Codului Penal al Republicii Moldova, în scopul ajustării acestuia la prevederile Statutului de la Roma, Convențiilor de la Geneva din 12 august 1949 și a Protocoloalelor adiționale la acestea⁶. Modificările propuse prevăd introduce noțiunilor de „persoană protejată de dreptul internațional umanitar”, „genocid,, „infrațiuni contra umanității,, etc.

PROBLEME MAJORE

- Republica Moldova continuă să înregistreze rezultate modeste în tragerea la răspundere pentru încălcările drepturilor omului raportate în legătură cu evenimentele din aprilie 2009. Procesul de investigare este unul puțin eficient, iar examinarea cauzelor în instanțele de judecată este tergiversată. Conform datelor Procuraturii, pînă în luna iulie 2012, au fost înregistrate și examinate în total 139 sesizări, în 58 de cazuri au fost pornite cauze penale, iar în 27 de cazuri, dosarele au fost expediate în instanțele de judecată⁷. În celelalte cazuri, urmărirea penală a fost fie încetată, fie suspendată. Doar 9 polițiști au fost condamnați cu suspendarea condiționată a executării pedepsei⁸, în timp ce 18 polițiști au fost achitați. Este concludent faptul că aceste date nu au suferit schimbări radicale comparativ cu trimestrul anterior. Există cîteva cauze ale acestei tergiversări în investigarea și examinarea dosarelor în judecată: 1) cazurile de tortură nu sunt considerate de importanță prioritară de judecători care se confruntă cu un volum mare de lucru; 2) Secția combatere tortură din cadrul Procuraturii Generale duce lipsă de personal calificat și suplimentar nu dispune de o independență deplină în cadrul Procuraturii Generale. Despre necesitatea intensificării eforturilor de investigare și de examinare în instanțele de judecată a cazurilor de tortură legate de evenimentele din aprilie 2001, a atenționat și Comisia Europeană în raportul de progres al Moldovei pentru 2011⁹.
- Atît rapoartele externe¹⁰, cît și cele naționale¹¹ constată menținerea fenomenului torturii și a relexor tratamente în comisariatele de poliție, dar și în instituțiile penitenciare. Puținele cauze pentru tortură expediate spre examinare către instanțele de judecată se soldează de obicei cu pedepse blînde, urmate de suspendarea cu executării pedepsei. Acest lucru are loc pe motivul practicii răspîndite în rîndul procurorilor de calificare a aplicare a relexor tratamente drept aplicarea „excesului de putere (art.328 din Codul Penal) și nu a „torturii” (art. 3091 al Codului Penal), care presupunea o pedeapsă mai severă. Reprezintă o problemă și practica de menținere în funcție a polițiștilor acuzați de aplicarea torturii și a relexor tratamente, care pe durata examinării cauzelor își continuă activitate la locurile de muncă. În absența unor sentințe definitive naționale față de persoanelor acuzate de cazurile de tortură, cetățenii Moldovei apelează la CEDO. În perioada aprilie-iunie 2012, la CEDO au fost depuse 7 cereri contra Moldovei pe motivul încălcării prevederilor art.3 din Convenția Europeană privind Drepturile Omului, care interzice aplicarea torturii¹².
- Procesul de monitorizare anuală a PNADO se desfășoară cu întîrziere. Guvernul urma să publice pînă la 1 aprilie un raport consolidat de progres în implementarea Planului de acțiuni, care urma să fie dezbătut în cadrul unei conferințe anuale, dar și prezentat în

⁶ Pagina web a Ministerului Justiției, <http://bit.ly/NXr14q>.

⁷ Informația prezentată de Serviciul de presă al Procuraturii, <http://procuratura.md/md/news/1211/1/4526/>.

⁸ Deciziile de condamnare nu sunt finale.

⁹ Raportul de Progres al Moldovei din 2011 din cadrul PEV,

http://ec.europa.eu/world/enp/docs/2012_enp_pack/progress_report_moldova_en.pdf.

¹⁰ Raportul privind drepturile omului al Departamentului SUA pentru anul 2011, <http://1.usa.gov/Kig3Rb>.

¹¹ Amnesty International Moldova, Raportul „O problemă nerezolvată: combaterea torturii și a relexor tratamente în Republica Moldova, <http://bit.ly/RHr2o2>.

¹² Pagina web a Curții Europene pentru Drepturile Omului, <http://bit.ly/QDbGGA>.

plenul Parlamentului, însă nici-una dintre aceste acțiuni nu a avut loc deocamdată. În lipsa accesului la informațiile de interes public este imposibilă evaluarea nivelului de realizare a acțiunilor din plan. Totodată, din cauza controverselor legate de adoptarea legislației anti-discriminare, trenează și procesul de actualizare a PNADO, prin introducerea recomandărilor finale ale Consiliului ONU pentru Drepturile Omului, făcute în cadrul Evaluării Periodice Universale din octombrie 2011¹³.

- Adoptarea de către Parlament a completărilor la Codul Penal, prin care este introdusă castrarea chimică forțată și obligatorie pentru persoanele condamnate pentru viol săvârșit asupra unui minor sub 15 ani¹⁴. Deși Președintele Republicii Moldova a refuzat promulgarea legii, pe motiv că aceasta contravine prevederilor constituționale privind drepturile și libertățile omului, castrarea fiind un act de tortură, Parlamentul a decis revotarea legii¹⁵. Noua prevedere a fost condamnată de ONG-urile locale și internaționale în domeniul drepturilor omului ca fiind o încălcare a drepturilor omului și venind în contradicție cu documentele internaționale în domeniul drepturilor omului la care RM este parte¹⁶.
- În rîndul judecătorilor continuă practica defectuoasă de aplicare a prevederilor Codului Civil în schimbul legii privind libertatea de exprimare în cauzele de defăimare și calomnie contra instituțiilor mass-media¹⁷.
- Deși printre acțiunile prioritare ale Programului de guvernare „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” la capitolul ”Liberalizarea spațiului mediatic și garantarea libertății de exprimare”, vizează îmbunătățirea legislației privind transparența proprietății în mass-media, limitarea concentrării proprietății mass-media și amendarea legii publicității, pînă în prezent nu au fost întreprinse careva acțiuni vizibile. Din contra, în ultimul moment se observă o concentrare a proprietății mass-media în jurul unor entități cu conexiuni politice.

PROGNOZE

- Adoptarea legii anti-discriminare riscă să nu schimbe situația existentă din cauza sentimentului public accentuat de intoleranță, prezent atît în rîndurile autorităților publice, cît și a judecătorilor, care vor trebuie să participe nemijlocit la prevenirea și combaterea discriminării și asigurării egalității. În lipsa unor campanii de sensibilizare a opiniei publice, prevăzute de altfel și printre măsurile adiționale la programul național pentru implementare a Planului de Acțiuni RM-UE în domeniul liberalizării regimului de vize, nu va fi posibilă creșterea nivelului de conștientizare a discriminării și a toleranței față de personale supuse discriminării.
- Este puțin probabil ca se va schimba viteza de investigare și examinare a cazurilor de tortură. Va continua practica de aplicare în cazul polițiștilor acuzați de acte de tortură a unor sancțiuni mai puțin severe, în baza articolului din Codul Penal privind excesul de putere. Aceasta va duce la perpetuarea fenomenului relelor tratamente și a impunității în rîndul forțelor de ordine.
- PNADO va continua să fie implementat cu întîrziere, atît din considerentul carenței de resurse financiare, cît lipsei de resurse suficiente în rîndul instituțiilor responsabile de realizarea acestuia. Guvernul ar putea recurge la re-ajustarea termenelor-limită în

¹³ Mai multe dintre recomandările Consiliului ONU pentru Drepturile Omului prevăd adoptarea și implementarea unei legislații anti-discriminare cuprinzătoare și implementarea măsurilor de prevenire a cazurilor de discriminare, <http://ombudsman.md/md/internationale/>.

¹⁴ Legea nr. 34 din 24.05.2012.

¹⁵ Votarea legii a avut loc la insistența fracțiunii PL care a condiționat astfel, susținerea legii privind asigurarea egalității.

¹⁶ Declarația Amnesty International Moldova din 6 martie 2012, <http://bit.ly/RB0sSR>.

¹⁷ Cel mai mediatizat exemplu este cel al „Ziarului de Gardă”, care a fost impus prin decizia instanței de judecată să plătească suma de 500 000 lei drept prejudiciu moral în beneficiul a 2 procurori, care au pretins că ar fi fost defăimați printr-un articol al ziarului.

cadrul exercițiului de actualizare a PNADO¹⁸ ce urmează să aibă loc pînă la sfîrșitul anului 2012.

- Luînd în considerare multiplele interese politice prezente în domeniul mass-media și cel al publicității, nu ne putem aștepta la schimbări esențiale legate de îmbunătățirea cadrului legislativ privind publicitatea și transparența proprietății media.

¹⁸ Actualizarea PNADO se va face în baza recomandărilor înaintate de Consiliului ONU pentru Drepturile Omului în urma Evaluării Periodice Universale a Moldovei din octombrie 2011.

REFORMA JUSTIȚIEI

OBLIGAȚIILE DE REFORMĂ ASUMATE DE REPUBLICA MOLDOVA

Asigurarea justiției independente și eficiente constituie prioritate absolută în relațiile Republica Moldova – Uniunea Europeană, obiectivele de bază rămânând:

1. *Reforma justiției în scopul asigurării independenței și eficienței instanțelor;*
2. *Asigurarea independenței și eficienței procuraturii.*

EVOLUȚII

a) activități de ordin legislativ-normativ:

- adoptarea pachetelor de legi privind reforma procedurală penală (divizarea fazelor, reducerea termenului reținerii, revizuirea hotărârilor penale după decizii CEDO, activitatea specială de investigație ș.a.)¹⁹;
- adoptarea Legii de modificare și completare a cadrului legislativ de organizare și funcționare a sistemului judecătoresc (organizarea și administrarea instanțelor, funcționarea CSM, statutul judecătorilor, anularea imunității pentru infracțiuni)²⁰;
- adoptarea Legii nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații²¹;
- adoptarea Legii privind selectarea, avansarea în carieră și evaluarea performanțelor judecătorilor²²;
- modificări în legislația privind asistența juridică garantată de stat (instituționalizarea autorităților administrative în domeniu ș.a.)²³;
- modificarea legislației privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești (competența MJ, proceduri)²⁴;
- au fost inițiate proiecte de acte legislative privind salarizarea sistemului judecătoresc.

b) activități de ordin administrativ/coordonare/monitorizare:

- își desfășoară activitatea grupurile de lucru pentru coordonarea și monitorizarea Strategiei de Reformare în Sectorul Justiției;
- au fost stabilite prioritățile de solicitare a asistenței externe pentru anul 2012 în domeniul justiției²⁵;
- sînt realizate cooperări și schimburi de experiență cu experți din țări membre ale UE ();
- se realizează activități de monitorizare și evaluare a implementării procedurilor judecătorești (repartizarea aleatorie a dosarelor).

c) Activități din domeniul instruirii:

- este lansată o nouă promoție de absolvenți ai Institutului Național al Justiției (INJ), sînt anunțate noi concursuri de admitere pentru instruire inițială;
- INJ a aprobat planurile de formare inițială și continuă pentru anii 2012-2013;
- Activitatea și structura INJ este apreciată pozitiv²⁶ sub aspect al independenței activității, instruirii în domeniul drepturilor omului ș.a.

¹⁹ Legea nr. 66 din 05.04.2012,

²⁰ Lege adoptată la 05.07.2012.

²¹ Legea în vigoare din 08.01.2013.

²² Lege adoptată la 05.07.2012.

²³ Legea nr. 112 din 18.05.2012.

²⁴ Legea nr. 96 din 03.05.2012.

²⁵ A se vedea prioritățile, <http://justice.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=254>

²⁶ Raportul grupului de lucru al CoE „pregătirea judecătorilor”, <http://www.coe.int>.

d) *Percepția situației în justiție:*

- Sondajele de opinie atestă o anumită creștere a nivelului de încredere în justiție²⁷;
- Evaluări externe nu atestă scăderi în aprecierea sistemului judecătoresc²⁸.

Angajamente scadente în perioada de monitorizare (trimestrul II, 2012)²⁹

ACȚIUNE PLANIFICATĂ/SCADENTĂ TR.II, 2012	GRADUL REALIZĂRII (REALIZAT/NEREALIZAT)³⁰
Efectuarea unui studiu al legislației care reglementează cuantumul și modul de calculare a cheltuielilor de judecată, precum și al practicilor de aplicare a acestora;	Nerealizat
Organizarea campaniilor de informare privind modul de funcționare a sistemului judecătoresc;	Nerealizat (informație lipsă)
Efectuarea unui studiu privind practica finanțării sistemului judecătoresc;	Nerealizat (informație lipsă)
Adoptarea regulamentelor CSM privind criteriile și procedura de selectare, promovare și transfer al judecătorilor;	Nerealizat
Crearea colegiului responsabil de selectarea și avansarea în carieră a judecătorilor și a colegiului responsabil de evaluarea performanțelor judecătorilor;	Nerealizat
Adoptarea regulamentului CSM privind criteriile și procedura de selectare și numire a președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești;	Nerealizat
Elaborarea unui nou concept de instruire continuă a judecătorilor, procurorilor și a altor reprezentanți ai sectorului justiției;	Realizat parțial (Regulament modificat, planuri aprobate)
Crearea comisiei unice de examinare a absolvenților INJ și a persoanelor cu vechime în muncă;	Nerealizat
Adoptarea actelor normative ale CSM necesare pentru evaluarea performanței judecătorilor;	Nerealizat
Aprobarea curriculei pentru instruirea inițială și a planului de învățământ pentru instruirea continuă a asistenților judiciari;	Nerealizat
Efectuarea studiului privind demilitarizarea instituției procuraturii și oportunitatea de a acorda procurorilor statutul de magistrat;	Nerealizat (informație lipsă)
Analiza sistemului indicatorilor de performanță a organelor implicate în înfăptuirea justiției penale și a colaboratorilor acestora;	Nerealizat (informație lipsă)
Elaborarea metodologiei de planificare a cheltuielilor pentru serviciile de asistență juridică garantată de stat;	Nerealizat (informație lipsă)
Efectuarea unui studiu privind activitatea Comisiei de licențiere și a Colegiului disciplinar ale executorilor judecătorești în vederea identificării modalităților de consolidare instituțională și funcțională a acestor instituții;	Nerealizat (informație lipsă)
Efectuarea studiului datelor statistice privind numărul de cereri depuse în cauzele economice în instanțele de pe raza sediului (domiciliului) părților și numărul agenților economici înregistrați în unitățile administrativ-teritoriale, care pot fi implicați în cauzele economice;	Nerealizat (informație lipsă)
Efectuarea unui studiu al legislației și al practicii aplicării măsurilor preventive și a altor măsuri procesuale de constrângere, cu accent pe arestul preventiv, arestul la domiciliu și eliberarea pe cauțiune;	Nerealizat (informație lipsă)
Modificarea Regulamentului Consiliului național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept;	Nerealizat
Modificarea Regulamentului Ministerului Justiției;	Nerealizat
Numirea persoanelor sau a unităților responsabile de planificarea strategică și de monitorizarea reformei din cadrul instituțiilor din sectorul justiției;	Nerealizat (informație lipsă)
Elaborarea unui studiu privind accesibilitatea publicului larg la actele normative (baza de date).	Nerealizat

²⁷ Conform datelor BOP, aprilie 2012, nivelul de încredere în justiție a crescut de la 18,3% la 26%., www.ipp.md.

²⁸ Studiul Nations in Transit, 2012 atestă persistența unor probleme în justiție, dar și anumite progrese, <http://www.freedomhouse.org/report/nations-transit/2012/moldova>.

²⁹ Conform Planului de Acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016 (HP nr.6 din 16.02.2012) până la finele trimestrului II al anului 2012 urmau să fie executate un șir de acțiuni specifice și activități analitice (de cercetare).

³⁰ Calificativul „nerealizat” este acordat dacă documentul (informația) nu este elaborat sau publicat (MO, pagini web ale instituțiilor responsabile, pe pagina web a MJ, responsabil principal de monitorizarea PA) și nu sînt accesibile public informații despre conținutul actului respectiv.

PROBLEME MAJORE

Impactul măsurilor de reformă este puțin sesizabil, adoptarea modificărilor legislative este târăgănată, punerea în aplicare a noilor reglementări se amână. În procesul de promovare a legislației se atestă elemente ad-hoc, caracterizate prin promovarea unor decizii neargumentate sau prin promovarea unor interese corporative:

a) Reforma sectorului justiției:

- În cuprinsul legilor care vizează reforma organizării judecătorești și a statutului judecătorilor au fost promovate modificări care pot afecta independența judecătorilor, stabilesc facilități pentru instanțele de rang suprem, în detrimentul instanțelor de fond, unde se desfășoară cel mai mare volum de activitate³¹;
- Anumite schimbări legate de neobligativitate motivării hotărârilor judecătorești pe cauze civile pot afecta securitatea raporturilor juridice și pe viitor, ar putea genera deficiențe serioase justițiabililor³²;
- Reforma sectorului justiției nu este complementată cu activități de reformare profundă a Procuraturii, nu este corelată adecvat cu activități de reformare a SIS și MAI;
- Consiliul național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept nu-și desfășoară activitatea, nu are loc implicarea acestui organ în coordonarea și monitorizarea reformelor;

b) Lipsă de schimbări reale:

- Se invocă în continuare cazuri de influență guvernamentală (politică)³³, există influențe din partea grupurilor de interese și persistă un nivel ridicat ale percepției de corupție în justiție;
- Se invocă în continuare hotărâri judecătorești dubioase și cu caracter tendențios³⁴;
- Schimbările instituționale vizibile întîrzie, sarcina de cauze per judecător rămîne considerabilă și afectează calitatea justiției;
- În privința unor judecători care au ripostat deschis în privința acuzațiilor din partea demnitarilor de prim rang au fost inițiate proceduri disciplinare și cauze penale, sub alte pretexte legale³⁵, dar fără a înlătura percepția de hărțuire.

c) Diminuarea sau nealocarea resurselor:

- Resurse bugetare pentru reforma justiției practic nu sînt alocate, se mizează pe asistență externă, iar investițiile interne sînt derizorii și chiar se reduc;
- Resursele financiare alocate pentru funcționarea instanțelor judecătorești în anul 2012 au fost reduse de către executiv și legislativ, încălcînd normele constituționale și principiile de independență a justiției³⁶;
- Bugetele instanțelor sînt „plafonate” ilegal de către Ministerul Finanțelor și Guvern, ceea ce afectează activitatea justiției³⁷;
- Majorarea salariilor pentru judecători și angajații instanțelor rămîne doar la nivel declarativ, fără decizii aplicabile în acest sens;

³¹ Modificările subite privind posibilitatea atragerii la răspundere disciplinară pentru motiver neclare, reducerea nesemnificativă a numărului de judecători la CSJ și instituirea unui număr considerabil de asistenți pentru judecătorii CSJ. A se vedea în acest sens apelul unor ONG și solicitarea de nepromulgare a legii, <http://crjm.org/news/view/223>.

³² A se vedea în acest sens apelul unor ONG și solicitarea de nepromulgare a legii, <http://crjm.org/news/view/223>.

³³ Organizarea unor ședințe „de lucru” ale demnitarilor cu judecătorii, acuzarea judecătorilor de implicare în acțiuni ilegale în lipsa de probe juridice elocvente, eșuarea încercărilor de alegere a unui nou membru al CSM etc.

³⁴ Declarații ale Președintelui RM și ale Primului-ministru în cadrul adunării cu judecătorii, 08.06.2012, www.privesc.eu.

³⁵ Cazurile judecătorilor A.Parpalac (Bender), N.Cernat (CSJ), care au repropoat public (ședința din 08.06.2012) demnitarilor de prim rang în privința unor acuzații de ilegalitate a hotărârilor emise de ei.

³⁶ Hotărîrea CSM nr. 462/24 din 17.07.2012, Legea privind rectificarea bugetului de stat pentru anul 2012.

³⁷ Comunicat despre ședința CSM din 17.07.2012, www.csm.md

- din lipsa resurselor, nu se achită nici indemnizațiile de demisionare ale judecătorilor, chiar dacă acestea sînt planificate³⁸.

PROGNOZE

- Implementarea Strategiei de reformă în justiție va rămîne prioritate declarată și va fi supusă monitorizărilor interne și externe calificate.
- În mare parte, impulsionarea reformelor în domeniu va fi generată de activismul Ministerului Justiției și a unor exponenți ai justiției din instanțele de rang superior (CSJ, CSM), dar fără susținerea masivă pe orizontală (instanțe de fond, participanți la înfăptuirea justiției).
- După cum a fost prevăzut anterior în Euromonitor³⁹, reforme de substanță în domeniul justiției nu s-au realizat pînă la finele trimestrului II și acestea vor fi slab palpabile pînă la finele trimestrului III și chiar pînă la finele anului 2012.
- Punerea în aplicare a noilor modificări legislative va necesita o anumită perioadă de timp și de adaptare, inclusiv va necesita și noi resurse financiare, umane și tehnice, iar acestea nu sînt alocate și vor fi greu de identificat, în condițiile de austeritate a bugetului.
- Termenele stabilite în Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei de reformă a justiției nu vor fi respectate, constrîngerile bugetare publice vor diminua în continuare posibilitățile de finanțare adecvată a domeniului și nu vor putea acoperi necesarul suplimentar al costului reformelor.
- Chiar dacă se vor activa parțial, reformele în domeniul activității Procuraturii nu vor ajunge la profunzimea necesară, inclusiv din cauza lipsei de viziune comună și din cauza necesității unor modificări constituționale în materie.

³⁸ Hotărîrea CSM nr.492/25 din 24.07.2012.

³⁹ Euromonitor nr.23, <http://www.e-democracy.md/files/euromonitor23.pdf>

COMBATAREA CORUPȚIEI

OBLIGAȚIILE DE REFORMĂ ASUMATE DE REPUBLICA MOLDOVA

În calitate de priorități ale domeniului combaterii corupției au fost câteva capitole ce pot fi evaluate periodic:

1. *Reforma instituțională a organelor anticorupție (CCCEC, MAI);*
2. *Crearea sistemului național de integritate și asigurarea transparenței guvernării;*
3. *Îndeplinirea recomandărilor GRECO pentru Moldova).*
4. *Implementarea Strategiei Naționale Anticorupție (SNA) pe anii 2011-2015⁴⁰.*

EVOLUȚII

Reforma instituțională:

- Este adoptată Legea nr.120 din 25.05.2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care reglementează reforma CCCEC: schimbarea denumirii și trecerea sub control parlamentar; modificarea competențelor (axarea pe corupție și infracțiuni conexe); depolitizarea numirii conducerii (concurs și stabilitate în funcție); condiționarea angajării și activității (teste poligraf, de integritate, monitorizarea stilului de viață) ș.a.
- Este finalizată constituirea Poliției de Frontieră în cadrul MAI⁴¹, conform noilor reglementări în domeniu.

Crearea sistemului național de integritate și asigurarea transparenței guvernării:

- Parlamentul a desemnat membrii Comisiei Naționale de Integritate⁴²;
- Autoritățile publice centrale asigură publicarea și consultarea proiectelor de decizii, conform reglementărilor privind transparența decizională.

Îndeplinirea recomandărilor GRECO:

- Este adoptată Legea pentru modificarea și completarea Codului penal⁴³, care modifică noțiunile de „corupție pasivă și activă”, „luare și dare de mită”, conform recomandărilor GRECO.
- Sînt elaborate două proiecte de legi privind reforma și controlul finanțării partidelor și campaniilor electorale⁴⁴.

Implementarea Strategiei Naționale Anticorupție (SNA):

- O parte din acțiunile prevăzute este realizată sau în proces de realizare;
- Grupul de monitorizare a implementării SNA a realizat raportul pentru primele 6 luni ale anului 2012, evaluînd progresul și problemele în domeniu⁴⁵;
- Activitățile de combatere a corupției se desfășoară permanent⁴⁶, mai mulți colaboratori ai organelor de drept și funcționari de divers rang (inclusiv de rang superior) sînt prinși în flagrant pentru infracțiuni de corupție, sînt intentate dosare penale pe infracțiuni de corupție și conexe.

⁴⁰ HP nr.154 din 21.07.2011.

⁴¹ Prin HG nr. 434 din 19.06.2012 sînt aprobate Regulamentul Departamentului Poliției de Frontieră, Structura organizatorică, Lista subdiviziunilor din subordinea Departamentului și alte acte normative necesare pentru funcționarea poliției de frontieră.

⁴² HP nr.145 din 22.06.2012.

⁴³ Legea nr.78 din 12.04.2012.

⁴⁴ Proiectul legii „Cu privire la finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale” înregistrat în Parlament cu nr.1245 din 08.06.2012; proiectul legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (elaborat de Grupul de lucru format de CEC) a fost remis Guvernului.

⁴⁵ A se vedea Raportul pe <http://cccec.md/strategy>.

⁴⁶ A se vedea comunicatele CCCEC, <http://cccec.md/news>.

Angajamente scadente în perioada de monitorizare (trimestrul II, 2012)⁴⁷

ACȚIUNE PLANIFICATĂ/SCADENTĂ TR.II, 2012	GRADUL REALIZĂRII (REALIZAT/NEREALIZAT)⁴⁸
Elaborarea Metodologiei de determinare a gradului de percepere a fenomenului corupției în domeniile vulnerabile	Realizat parțial: metodologie elaborată, dar neadoptată
Efectuarea și publicarea unor sondaje privind cercetarea percepției și răspîndirii fenomenului corupției	Nerealizat
Efectuarea de analize, de cercetări și de studii tematice despre corupție	Nerealizat
Publicarea rapoartelor autorităților publice privind măsurile întreprinse în vederea implementării Strategiei naționale anticorupție (SNA)	Nivel redus de realizare (circa 15%)
Elaborarea și publicarea pe pagina web oficială a MJ a rapoartelor privind numărul de hotărîri de condamnare sau de achitare pe cauze de corupție sau conexe acestora, numărul de persoane condamnate sau achitate și pedepsele aplicate	Nerealizat
Deschiderea unei legături (link) pe paginile web oficiale ale organelor de drept pentru publicarea rapoartelor de activitate și punerea lor în discuție on-line	Nivel redus de realizare (discuții on-line limitate)
Elaborarea unui proiect de lege privind modificarea și completarea cadrului legislativ în vederea punerii în aplicare a recomandărilor GRECO la capitolul "Transparența în finanțarea partidelor politice", runda a III-a de evaluare	Realizat parțial (neadoptat)
Exercitarea controlului parlamentar asupra implementării legislației anticorupție	Nerealizat (informații publice lipsă)
Elaborarea unui proiect de hotărîre a Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la realizarea achizițiilor publice prin proceduri negociate	Realizat parțial (neadoptat)
Elaborarea unui proiect de hotărîre a Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la realizarea achizițiilor publice prin dialog competitiv	Realizat parțial (neadoptat)
Elaborarea unui proiect de hotărîre a Guvernului de modificare a Hotărîrii Guvernului nr.615 din 28 iunie 2005 privind unele măsuri de prevenire a corupției și protecționismului în cadrul instituțiilor publice	Realizat parțial (neadoptat)
Modificarea legislației în vederea tragerii la răspundere juridică a membrilor organelor colegiale de decizie pentru admiterea încălcărilor de lege în activitatea proprie	Nerealizat
Elaborarea și aprobarea modelului declarației cu privire la venituri și proprietate și modelului declarației de interese personale, precum și a instrucțiunii privind regulile de completare a acestora	Realizat parțial (Instrucțiune neelaborată)
Desemnarea în cadrul autorităților publice centrale și locale a persoanelor responsabile de colectarea declarațiilor cu privire la venituri și proprietate și a declarațiilor de interese personale	Nerealizat
Revizuirea Hotărîrii Guvernului nr.906 din 28 iulie 2008 cu privire la aprobarea Metodologiei de evaluare a riscurilor de corupție în instituțiile publice, în vederea extinderii termenului și ariei de aplicare a acesteia	Nerealizat
Instruirea persoanelor responsabile de funcționarea liniilor fierbinți anticorupție ale autorităților publice	Nerealizat (lipsește Regulamentul)

PROBLEME MAJORE

- Strategia de consolidare instituțională (reformare) a Centrului Național Anticorupție nu a fost aprobată și astfel este încălcat unul din angajamentele asumate prin măsuri adiționale la Programul Național de implementare a Planului de Acțiuni RM-UE în domeniul liberalizării regimului de vize⁴⁹;

⁴⁷ Conform Planului de acțiuni pe anii 2012–2013 pentru implementarea Strategiei naționale anticorupție pe anii 2011–2015 (HP nr.12 din 17.02.2012).

⁴⁸ Calificativul „nerealizat” este acordat dacă documentul (informația) nu este elaborat sau publicat (MO, pagini web ale instituțiilor responsabile, pe pagina web a MJ, responsabil principal de monitorizarea PA) și nu sînt accesibile public informații despre conținutul actului respectiv.

⁴⁹ HG nr.130 din 24.02.2012

- Una din restanțele în relația UE-RM o constituie și nefuncționalitatea Comisiei Naționale de Integritate (CNI), instituție importantă pentru asigurarea probității funcționarilor și demnitarilor publici, pentru prevenirea și combaterea conflictelor de interese. Tărăgănarea constituirii și funcționării CNI este determinată de interese politice⁵⁰, iar politizarea acestei structuri va afecta din start probitatea ei;
- Sondajele de opinie atestă o percepție mare a corupției în cadrul sistemului de guvernare⁵¹ și un nivel redus de satisfacție față de eficiența luptei anticorupție. În același timp, un număr considerabil de cetățeni consideră prioritară lupta anticorupție⁵²;
- Se păstrează politizarea excesivă a instituțiilor de drept (Procuratură, SIS, CCCEC, CSM)⁵³;
- Rapoartele externe atestă deficiențe în combaterea corupției în Republica Moldova și solicită abordare decisivă și efectivă în combaterea corupției, prin legislație și cadru instituțional comprehensive, cu viziuni clare de reformă și acțiune, care să nu creeze deficiențe în implementare⁵⁴;
- Lipsa unor investiții bugetare considerabile în remunerarea, asigurarea socială și dotarea corespunzătoare a colaboratorilor organelor de drept reduce din eficiența acestora și stimulează manifestări corupționale.
- Demnitarii de rang înalt neagă existența corupției la nivel înalt⁵⁵ ori în sectoare concrete⁵⁶, iar astfel sînt puse la îndoială și măsurile de combatere a acestui fenomen la nivel înalt ori de sistem.

PROGNOZE

- Angajamentele în combaterea corupției vor fi monitorizate de instituțiile comunitare, iar la nivel național situația nu va cunoaște schimbări esențiale;
- Acțiunile autorităților centrale vor fi axate pe reforma CCCEC/CNA și pe ajustarea cadrului legislativ anticorupție;
- Necesitatea raportării la GRECO va activiza acțiunile de perfecționare a legislației privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, dar fără efect real;
- Disputele politice vor afecta alegerea noii conduceri și a componenței CNA reformat;
- Interesele politice și lipsa de consens politic va afecta în continuare funcționarea CNI și presiunea externă (internațională și din partea societății civile, a mass-media) ar putea determina scoaterea acestei instituții din sfera de interese politice, asigurându-i independența și funcționalitatea;
- Întârzierea reformării Serviciului de Informații și Securitate, a reformei Procuraturii fac aceste instituții puțin eficiente în lupta anticorupție (mai ales, la nivel înalt);
- Noile reglementări în domeniul justiției pot impulsiona prevenirea și combaterea corupției în sistem, dar pentru aceasta ele trebuie puse în aplicare necondiționat, cu maximă eficiență și celeritate;
- Austeritatea bugetară va afecta și în continuare nivelul de remunerare și asigurare socială al angajaților organelor de drept, factorul uman și lipsa entuziasmului reducînd considerabil din eficiența reformelor.

⁵⁰ „Președinția CNI trebuie să revină PL”, declarații ale Președintelui PL, Mihai Ghimpu, 27.07.2012, www.arena.md

⁵¹ Conform datelor Sondajului Omnibus, iulie 2012, doar 14,7% din respondenți consideră că actuala guvernare s-a descurcat la capitolul „Lupta cu corupția” și circa 15% respondenți consideră că Guvernul e corupt. Datele BOP (mai 2012) atestă doar 8% de respondenți mulțumiți de combaterea corupției, www.ipp.md.

⁵² Conform datelor Barometrului de Opinie Publică (BOP, mai 2012), a crescut pînă la 36 % numărul de cetățeni care consideră combaterea corupției printre cele mai importante probleme ce trebuie soluționate, <http://ipp.md/libview.php?l=ro&idc=156&id=610&parent=0>.

⁵³ Politizarea instituțiilor este recunoscută de oficiali și invocată de instituții independente și mass-media.

⁵⁴ Raportul de progres în implementarea PEV, 15.05.2012.

⁵⁵ Conform liderului PL, „Corupție la nivel înalt nu există”, <http://unimedia.info/stiri/coruptie-la-nivel-inalt-nu-exista--afirma-ghimpu-50128.html>

⁵⁶ Delcarații ale Președintelui CSJ: “din punct de vedere juridic, nu putem afirma ca avem coruptie in sistem”, <http://www.inprofunzime.md/>

REGLEMENTAREA TRANSNISTREANĂ

OBIECTIVE ȘI PRIORITĂȚI

Documentele de politici ale Guvernului Republicii Moldova referitoare la soluționarea durabilă a problemei transnistrene, susținute și de partenerii externi, prevăd:

- identificarea unei soluții în cadrul negocierilor în formatul „5+2”, în baza respectării suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova;
- crearea condițiilor de reintegrare a regiunii transnistrene în spațiul economic, informațional, politic, social și cultural al Republicii Moldova;
- mobilizarea eforturilor partenerilor externi în promovarea procesului de reglementare a conflictului transnistrean.

Pentru atingerea obiectivelor menționate, în cadrul formatului „5+2”, prioritare sînt considerate acțiunile îndreptate spre:

- elaborarea unei strategii privind reintegrarea țării;
- implementarea măsurilor de încredere prin intermediul intensificării legăturilor interumane, înlăturarea barierelor existente în calea liberei circulații a persoanelor, bunurilor și serviciilor între cele două maluri ale Nistrului, elaborarea și implementarea proiectelor comune, care ar contribui la creșterea bunăstării populației de pe ambele maluri ale Nistrului;
- retragerea forțelor militare străine de pe teritoriul Republicii Moldova;
- transformarea actualei operațiuni de menținere a păcii într-o misiune multinațională de observatori civili sub mandat internațional;
- securizarea segmentului transnistrean al frontierei moldo-ucrainene prin cooperarea cu Misiunea EUBAM;
- menținerea problemei transnistrene pe agenda partenerilor externi și a organizațiilor internaționale relevante, sporirea rolului UE și SUA în procesul de soluționare a conflictului.

ACTIVITĂȚI ȘI REALIZĂRI

Acțiunile prioritare ale autorităților moldovene în domeniul reglementării transnistrene au fost îndreptate spre consolidarea măsurilor de încredere. Consultările politice moldo-ruse au confirmat poziția Federației Ruse de a pune accentul pe promovării măsurilor de consolidare a încrederii. Numirea vice-premierului rus, Dmitri Rogozin în calitate de a fost interpretată de către autoritățile moldovene drept o dovadă a importanței pe care o acordă Federația Rusă procesului de reglementare a conflictului transnistrean. În același timp, oficialii moldoveni și-au exprimat nedumerirea că o astfel de nominalizare nu a fost discutată în prealabil cu autoritățile moldovenești, întrucît clarificările de rigoare pe marginea acestei decizii vizează direct o parte componentă a Republicii Moldova.

La 20 aprilie 2012, Dmitri Rogozin, reprezentantul special al Președintelui Rusiei pentru Transnistria, a dezvăluit publicului larg motivele numirii sale în funcția respectivă, precum și sarcinile ce i-au fost formulate în procesul reglementării transnistrene⁵⁷, precum și ce nu intenționează să facă. Așadar, el a menționat că misiunea sa nu va fi îndreptată spre:

- pregătirea terenului pentru o eventuală recunoaștere de către Federația Rusă a independenței regiunii transnistrene.
- pregătirea unui proiect de genul „Memorandumului Kozak”.

Printre sarcinile misiunii sale, reprezentantul special al Președintelui Rusiei pentru Transnistria a evidențiat:

⁵⁷ <http://www.kommersant.md/node/7797>.

- asigurarea cetățenilor ruși din regiunea transnistreană că autoritățile Federației Ruse au în vedere asigurarea prosperării lor economice și garantare securității prin intermediul unei abordări noi, bazate pe tactica pașilor mici, îndreptați în direcția cuvenită;
- garantarea securității în regiune și susținerea orice proiect de reglementare pe care, de comun acord, îl vor susține ambele părți implicate în conflict, acestea urmînd a fi tratate ca părți egale, potrivit "Memorandumului privind principiile normalizării relațiilor dintre Republica Moldova și Transnistria, semnat la 8 mai 1997;
- lipsa unei decizii a Rusiei în privința evacuării munițiilor sale din Transnistria;
- garantarea păcii în Transnistria datorită prezenței pacificatorilor ruși, care se vor afla aici "până republica se va fortifica pe deplin";
- contribuirea la atingerea unui numitor comun a părților implicate în conflict în privința aprecierii evenimentelor tragice de acum 20 de ani;
- crearea condițiilor pentru dezvoltarea economică a regiunii, renunțînd la orice fel de presiuni asupra Transnistriei;
- promovarea conceptului că eventualul stat reunificat poate fi doar o federație sau confederație.

Implicarea Parlamentului în soluționarea problemei transnistrene

La 6 aprilie 2012 Parlamentul Republicii Moldova a organizat o ședință specială dedicată perspectivelor soluționării conflictului transnistrean în condițiile schimbării conducerii regiunii. În cadrul ședinței cu ușile închise, au fost audiate două rapoarte: ale viceprim-ministrul pentru Reintegrare, Eugen Carpov, și a viceministrul Apărării, Igor Panfile. A fost adoptată decizia constituirii unei comisii speciale pentru dialogul cu deputați transnistreni din Soviet Suprem. Președintele Parlamentului, Marian Lupu, a anunțat că "Formarea comisiei a fost convenită cu președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (APCE), Jean-Claude Mignon, care i-a transmis mesajul și liderului transnistrean, Evgheni Șevciuk, existînd așteptări că ea va avea succes, mai ales că mai mult de 10 ani în Parlamentul nu a abordat problema transnistreană". De asemenea, Președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, Jean-Claude Mignon, a declarat, în timpul vizitei sale în Republica Moldova, că Consiliul Europei (CoE) este hotărât să găsească o soluție clară pentru conflictul transnistrean, subliniind că una dintre prioritățile sale în funcția de președinte al APCE este soluționarea conflictelor înghețate. El a adăugat că APCE poate contribui esențial la soluționarea conflictului transnistrean, precum și că responsabilii europeni și moldoveni vor prezenta în curînd un mecanism în acest sens.

În cadrul ședinței speciale, deputații din componentele Alianței pentru Integrare Europeană (AIE) s-au arătat nemulțumiți de faptul că nu au fost invitați să ia parte la elaborarea Strategiei de soluționare a conflictului transnistrean. În consecință, președintele forului legislativ, Marian Lupu, a declarat "de acum înainte una dintre ședințele fiecărei sesiuni parlamentare va fi dedicată problemei transnistrene, astfel încât să impulsionez soluționarea ei". Pe de altă parte, la 9 aprilie 2012, serviciul de presă al Sovietului Suprem (SS) al Transnistriei a difuzat un comunicat în care a calificat drept premature afirmațiile Președintelui Parlamentului, Marian Lupu, privind constituirea comisiei speciale cu statut permanent a Moldovei pentru relațiile cu parlamentarii transnistreni.

Negocierile în formatul "5+2"

În perioada 17-18 aprilie 2012, la Viena, a avut loc o rundă de negocieri în format „5+2”. În cadrul negocierilor părțile au convenit asupra agendei și procedurii de reglementare a problemei transnistrene. Biroului pentru Reintegrare a comunicat că părțile au:

- agreat textul documentului care va constitui baza organizatorică a funcționării formatului curent de negocieri și care stabilește principiile generale pe care se vor baza viitoarele negocieri oficiale;
- concretizat aspecte privind elaborarea agendei rundelor, periodicitatea reuniunilor, rolul grupurilor de lucru privind măsurile de consolidare a încrederii, modalitatea formalizării rezultatelor negocierilor;
- finalizat agenda procesului de negocieri, care include probleme social-economice, umanitare, de securitate, de reglementare politică a conflictului, de respectare a drepturilor omului în regiune.

Partea transnistreană, de asemenea, s-a arătat mulțumită de rezultatele întrunirii de la Viena, punând accentele diferit de cele ale oficialităților moldovene. Diplomația transnistreană evidențiază printre succesele întrunirii:

- înțelegerea între reprezentanții Chișinăului și Tiraspolului privind purtarea negocierilor "pe bază de egalitate și respect reciproc";
- garantarea fiecărei părți a dreptului de a avansa orice propunere și a pune în dezbatere orice chestiune pe care aceasta o consideră importantă pentru procesul de negocieri.
- convenirea că în înțelegerile realizate de părți trebuie determinate mecanismele care să le asigure îndeplinirea. Aplicarea acestui principiu va face procesul de negocieri mai eficient, iar înțelegerile încheiate – mai rezultative, și nu declarative sau formale.
- Convenirea că aspectul privind garanțiile pentru înțelegerile încheiate va fi parte a negocierilor la toate etapele procesului de tratative.
- Convenirea ca chestiunile de pe agenda procesului de negocieri oficial au fost împărțite pe compartimente: a) chestiuni social-economice, stabilindu-se direcții importante ca libertatea de circulație a populației, procedurile vamale, problemele sferei bancare, ale sferei sănătății, educației; b) de drept general și umanitare și drepturile omului; c) reglementarea politică amplă, inclusiv chestiuni instituționale, politice și de securitate.

Ulterior, a urmat interpretarea diferită a conținutului înțelegerilor de la întrunirea din 17-18 aprilie. Astfel, viceprim-ministrul pentru Reintegrare, Eugen Carpov, a precizat că înțelegerile nu se referă statutul părților în procesul de negocieri, ci la drepturile egale ale ambelor părți. Drepturi care vizează libertatea de propunere a subiectelor pentru discuții, avansarea inițiativelor pentru rezolvarea conflictului transnistrean. Formula identificată presupune că negocierile se poartă în baza principiului egalității și al respectului reciproc dintre toți participanții formatului „5+2”. Astfel, decizia luată semnifică egalitatea părților la masa de negocieri. „Oricine poate să vină cu inițiative, propuneri care să fie discutate, dacă acestea sunt conectate la procesul de reglementare a conflictului transnistrean, care să fie discutate în cadrul negocierilor. Acest principiu nu poate servi drept precedent pentru aprecierea statutului juridic al actorilor participanți și nu poate prejudicia rezultatul final al acestor negocieri. Deci, s-au pus toate clarificările necesare că este un principiu, care se referă la toți participanții procesului, cu referirea posibilităților pentru avansarea dialogului în cadrul acestui format”. În același context s-a mai precizat că:

- a fost adoptată decizia privind activitatea grupurilor de lucru cu statut permanent pentru consolidarea măsurilor de încredere;
- grupurile de lucru vor deveni parte din mecanismul negocierilor în formatul „5+2” și vor fi menite să asigure rezolvarea unor probleme cu caracter practic, pînă acum grupurile respective funcționînd fără a avea o legătură directă cu tratativele în formatul „5+2”;
- procesul de negocieri este îndreptat spre apropierea populația de pe ambele maluri, pentru a contribui la ridicarea nivelului de încredere, la soluționarea anumite probleme social-economice, scopul fiind crearea unei atmosfere pozitive pentru abordarea

elementelor de substanță, care se vor referi la reglementarea politică a conflictului transnistrean.

- federalizarea nu este parte a procesului de negocieri în format „5+2”, acest concept nu a fost abordat pe agenda discuțiilor.

Explicațiile viceprim-ministrului moldovean, Eugen Carpov, au provocat reacția Ministerului Afacerilor Externe al Federației Ruse, care s-a declarat îngrijorat în legătură cu “tentativele negociatorilor moldoveni de a interpreta compromisul de la negocierile pentru reglementarea transnistreană în formatul „5+2” nu în mod extins și unilateral – exclusiv în propriul beneficiu, subminând integritatea înțelegerii încheiate”. Reprezentantul special al MAE rus, Alexandr Lukașevici, a subliniat că o asemenea abordare poate afecta considerabil avansarea măsurilor de încredere în regiune prin subminarea înțelegerilor privind regulamentul negocierilor, iar regulamentul conține o chestiune fundamentală – privind egalitatea părților implicate în conflict, în procesul de negocieri.

În același context, la 17 mai 2012, deputații transnistreni i-au cerut liderului transnistrean, Evgheni Șevciuc, să facă publice documentele semnate la negocierile de la Viena din perioada 17-18 aprilie, motivându-și cererea prin faptul că nu este clară înțelegerea la care s-a ajuns – este vorba despre „egalitatea părților implicate în conflict – Republica Moldova și Transnistria, sau este vorba despre egalitatea tuturor participanților la negocieri în format „5+2” (OSCE, Rusia, Ucraina, SUA, Uniunea Europeană, Moldova și Transnistria). Deputații transnistreni și-au mai exprimat temerile că unele înțelegeri realizate între Moldova și Tiraspol în ultima perioadă, în particular, privind funcționarea posturilor vamale mixte ar putea conduce la pierderea treptată a suveranității și independenței Transnistriei. În consecință, șeful diplomației transnistrene s-a văzut nevoită să precizeze că:

- reprezentanții Republicii Moldova interpretează extensiv textul înțelegerilor din 17-18 aprilie 2012;
- poziția Transnistriei este susținută de Rusia, printr-o declarație a ministerului rus de externe, iar Tiraspolul va aștepta explicațiile de rigoare de la Chișinău și în cazul în care nu le va obține, semnarea documentului în varianta lui actuală ar putea fi amânată;
- Tiraspolul are poziții clare, pe care le revendică și nu-și va pierde perseverența, astfel încât documentul să fie citit conform literei și spiritului său.

În vederea coordonării pozițiilor, șeful diplomației transnistrene a vizitat Federația Rusă pe 4 iunie 2012, unde a convenit că chestiunile privind operațiunea de menținere a păcii în Transnistria nu țin de mandatul activității Consfățuirii cu statut permanent în cadrul procesului de negocieri pentru reglementarea transnistreană în format "5+2" și pot fi dezbătute doar de participanții la operațiunea de pacificare – Rusia, Republica Moldova, Transnistria și Ucraina.

CONCLUZII ȘI PROGNOZE

Promovarea de către autoritățile moldovene a măsurilor de încredere în procesul reglementării transnistrene s-a regăsit în tactica „pașilor mici” ai administrației de la Tiraspol, care pornesc de la necesitatea asigurării cetățenilor posibilitatea “unui mod simplificat de trecere a graniței moldo-transnistrene și alte facilități de ordin social. În acest context, se evidențiază următoarele realizări:

- în perioada de referință importurile de pe malul drept al Nistrului în regiunea transnistreană au crescut de șase ori, rezultat datorat anulării taxei vamale speciale la produsele moldovenești;
- după o întrerupere de aproximativ șase ani a fost reluată circulația trenurilor marfare, prin regiunea transnistreană. Circulația mărfurilor prin Transnistria țintește în micșorarea cheltuielilor agenților economici la operațiunile de import-export. Controlul mixt al mărfurilor va fi efectuat conform schemei tehnologice, aprobate de grupurile de

- lucru pentru probleme vechi ale Chișinăului și Tiraspolului, după principiul "o oprire" și al verificării selective;
- este preconizată deschiderea traficului auto pe podul de lângă satul Gura Bâcului și simplificarea deplasării cetățenilor Moldovei pe teritoriul transnistrean. Alte proiecte comune țin de cooperarea în domeniul protecție sănătății și restabilirea legăturii fixe între malurile Nistrului, inclusiv a telefoniei mobile;
 - pentru următoarele runde de consultări în format „5+2” partea transnistreană va insista asupra discutării prioritare a problemele pachetului „social-economic”, urmînd ca activitatea grupurilor comune de experți să fie concentrată asupra acestora. De asemenea, Tiraspolul insistă asupra următoarelor priorități – asigurarea juridică și recunoașterea actelor de studii transnistrene;
 - autoritățile moldovene și-au exprimat dispoziția să pună în discuție subiectul inaugurării unui consulat al Federației Ruse la Tiraspol, pornind de la faptul că numărul de locuitori ai regiunii care dețin cetățenie rusă și, respectiv, au nevoie de servicii consulare este unul impunător;
 - autoritățile moldovene s-au arătat interesate în consolidarea rolului Ucrainei în procesul de reglementare transnistreană, avînd în vedere deținerea de către Ucraina a Președinției OSCE în anul 2013. Ministrul ucrainean al Afacerilor Externe, Constantin Grișcenco, a declarat că în perioada președinției sale la OSCE, Ucraina va căuta să imprime un impuls nou rezolvării conflictelor înghețate, inclusiv a celui transnistrean.
 - Autoritățile moldovene, deși consideră obligatorie evacuarea trupelor militare și a munițiilor rusești din Transnistria, precum și modificarea formatului operațiunii de menținere a păcii în Zona de Securitate, consimt că formatul operațiunii de menținere a păcii nu poate fi subiect de dezbateri în cadrul negocierilor în "5+2", întrucît pacificatorii au fost dislocați în Zona de Securitate conform acordului din anul 1992 semnat între Chișinău și Moscova, și numai ei pot purta discuții la acest subiect, în continuare.

Secțiunea II. REFORMELE ÎN DOMENIILE PRIORITARE (ECONOMICE)

SUMAR

Pe parcursul perioadei de monitorizare, **Banca Națională a Moldovei (BNM)** a continuat procesul de ajustare a cadrului regulator la normele și practicile internaționale. În particular, o parte din activitățile BNM au fost orientate spre optimizarea și eficientizarea procesului de raportare financiară a băncilor comerciale, sporirea tehnologizării operațiunilor de rutină din cadrul autorității monetare și îmbunătățirea procedurilor de supraveghere asupra sistemului bancar. Astfel, una din principalele inițiative ale BNM vizează transparentizarea structurii actualilor și potențialilor acționari, precum și instituirea mecanismelor care să ofere posibilitatea de a aprecia calitatea acționariatului fiecărei bănci în parte. Totodată, credem necesar ca BNM să asigure în mod mai eficient transparența și credibilitatea rapoartelor publice prezentate de instituțiile bancare.

Edificarea sau ajustarea **instituțiilor de piață** pentru asigurarea unor condiții de concurență echitabile precum și protecția consumatorului este una din prevederile de bază ale Planului de Acțiuni privind implementarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea ZLASC. E necesar de menționat că atingerea acestui obiectiv aduce, în primul rând, o fereastră de oportunități pentru modernizarea economiei naționale și prin urmare este o necesitate în sine. Constatăm că progresele realizate nu sunt pe măsura importanței instituțiilor de piață. În trimestrul doi al anului 2012 au fost consemnate întârzieri la capitolele: fortificarea capacității instituționale a Agenției pentru Achiziții Publice, transpunerea Directivei UE privind răspunderea producătorilor pentru pagubele generate de produsele cu defecte în legislație națională, precum și la implementarea unui sistem eficient de partajare a informației cu privire la protecția drepturilor de proprietate intelectuală. Problemele care apar în fortificarea instituțiilor de reglementare a pieței țin de condiții și motivații ce împiedică întregul proces de reformare instituțională în statele în curs de dezvoltare precum este Republica Moldova.

Runda a doua de negocieri dintre Moldova și UE pe marginea **ALSAC**, care a avut loc la Bruxelles în perioada 11-15 iunie 2012, a rezultat într-un consens larg dintre părțile implicate asupra celor 13 capitole de bază ale viitorului acord. O realizare semnificativă este și lansarea în luna mai curent a negocierilor pe marginea Acordului de comerț liber dintre Republica Moldova și Republica Turcia, aceasta fiind o condiție obligatorie pentru instituirea regimului comercial liberalizat în cadrul ALSAC RM – UE. Provocarea majoră care se conturează la orizont este negocierea unui regim de tarife vamale care, pe de o parte, ar asigura protecția necesară industriilor „sensibile” moldovenești, dar care, pe de altă parte, nu ar denatura motivațiile de dezvoltare și sporire a competitivității firmelor din sectoarele respective. O altă provocare majoră este asigurarea că firmele din regiunea transnistreană vor avea posibilitățile de a beneficia de prevederile ALSAC, ceea ce, implicit, presupune integrarea plenară a acestora în spațiul economic moldovenesc.

Îmbunătățirea calității vieții pentru generațiile actuale și viitoare este motivația care stă în spatele tuturor intervențiilor publice. Atingerea obiectivului **dezvoltării durabile și promovării dialogului social** presupune intensificarea procesului de participare a publicului la elaborarea și adoptarea strategiilor și politicilor publice. Atât Instituirea Consiliului Economico-Social, cât și implementarea Convenției Aarhus figurează în recomandările Comisiei Europene și sunt factorii cheie de care depinde inițierea procesului de asigurare a principiilor de durabilitate și echitate în utilizarea resurselor publice de care dispune Republica Moldova. Întârzierile în implementarea acestor măsuri se datorează eșecurile de coordonare dintre actorii publici competenți. Iar acest lucru subminează stabilirea priorităților pentru o dezvoltare durabilă și echitabilă a populației din Republica Moldova.

PIEȚE ȘI POLITICI FINANCIARE

OBLIGAȚIILE DE REFORMĂ ASUMATE DE REPUBLICA MOLDOVA

În mod tradițional, firmele moldovenești finanțează din resurse proprii cea mai mare parte din investițiile de capital pe care le fac. Acest mecanism de finanțare, evident, are posibilități destul de limitate în timp, dar și ca volum de investiții care pot fi finanțate. De aceea, pentru a asigura un procesul de creștere economică pe termen lung, orice țară are nevoie de un sistem financiar viabil, stabil și transparent. Este imperativă o reglementare adecvată a sistemului, care să permită acestuia să-și valorifice pe deplin potențialul său de dezvoltare și, în același timp, să asigure stabilitatea sistemului. În acest context, Republica Moldova și-a asumat față de UE o serie de obligații de reformă, evidențiate mai jos:

- Inițierea amendării legislației și actelor normative ale Băncii Naționale a Moldovei în contextul implementării normelor BASEL;
- Conformarea actelor normative ale Băncii Naționale a Moldovei cu modificările Legii instituțiilor financiare;
- Fortificarea independenței băncii centrale în conformitate cu cele mai bune practici europene;
- Realizarea prevederilor Strategiei de dezvoltare a sectorului financiar nebancaar pentru anii 2011-2014;
- Transpunerea practicilor europene privind reglementarea și supravegherea sistemului financiar-bancaar;
- Instituirea și asigurarea implementării eficiente a unor autorități independente de supraveghere, în conformitate cu standardele recunoscute la nivel internațional;
- Combaterea falsificării și spălării banilor;
- Implementarea acquis-ului comunitar în domeniul financiar-bancaar.

EVOLUȚII MAJORE

- Una din cele mai importante inițiative înainte de BNM în al doilea trimestru al anului 2012 a fost Proiectul legii pentru modificarea și completarea Legii instituțiilor financiare Nr. 550 – XIII din 21.07.1995. Acesta vine drept răspuns la actualele lacune legislative care pe parcursul ultimilor ani au creat riscuri de destabilizare a situației din sistemul bancaar, inclusiv au lăsat loc pentru materializarea unor raiduri corporative asupra câtorva bănci comerciale. Proiectul urmează să contribuie la asigurarea unei gestiuni mai prudentiale în cadrul băncilor comerciale, fiind elaborat în concordanță cu Directiva UE 2006/48 din 14 iunie 2006 privind inițierea și exercitarea activității instituțiilor de credit. În particular, proiectul va spori controlul BNM asupra tranzacțiilor cotelor din capitalul social și între actualii și potențialii acționari. Astfel, în cazul deținerii cotei substanțiale, banca centrală este în drept să solicite permisiunea prealabilă de la achizitorul potențial și să evalueze calitatea acționariatului în funcție de mai multe criterii. În funcție de calitatea acționariatului, BNM va putea sancționa persoanele ce nu vor corespunde exigențelor prestabilite. Pe lângă tranzacțiile cu cote substanțiale, băncile vor fi obligate să notifice BNM privind înstrăinările și reducerile cotelor în capitalul social, schimbarea beneficiarului efectiv al acestora și să prezinte orice informații suplimentare solicitate de autoritatea de supraveghere conform prevederilor legale.
- Drept urmare a inițiativei recente a BNM privind introducerea unui indicator suplimentar privind lichiditatea pe termen scurt, pe parcursul trimestrului 2 banca centrală a elaborat proiectul de modificare a instrucțiunilor la modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor în scopuri prudentiale. Acesta are drept scop ajustarea cadrului regulator la inițiativa introducerii principiului 3 al lichidității, care urmează a fi calculat și raportat în mod regulat de către fiecare bancă comercială către

- BNM. Trebuie de menționat și faptul că la elaborarea proiectului s-a ținut cont de prevederile Comitetului Basel, precum și de bunele practici de supraveghere⁵⁸.
- În contextul implementării cerințelor internaționale în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, BNM a venit cu un proiect de modificare și completare a Regulamentului cu privire la unitățile de schimb valutar. Acesta prevede obligativitatea caselor de schimb valutar de a prezenta băncii centrale documentul bancar ce conține informație nu doar despre disponibilul de mijloace bănești la conturile casei de schimb valutar, dar mai cu seamă despre sursa de proveniență a acestor mijloace. Inițiativa va permite depistarea și prevenirea mai eficientă din partea autorității de monitorizare și control a eventualelor practici de spălare a banilor, ajustând legislația națională la normele internaționale.
 - Proiectul Legii privind pensiile facultative a trecut etapa de consultări publice și a fost remis Guvernului spre examinare. Acesta urmează să înlocuiască legea intrată în vigoare din 1998 și care la moment este considerată mai curând un obstacol pentru dezvoltarea sistemului de pensii facultative. Astfel, inițiativa are drept scop dezvoltarea pilonului III al sistemului de pensii – cel a pensiilor private facultative prin transpunerea Directivelor UE și a celor mai bune practici internaționale în acest domeniu. Proiectul își propune asigurarea stabilității, transparenței, siguranței și eficienței fondurilor de pensii facultative, promovarea încrederii în asemenea instituții și asigurarea normelor prudențiale privind funcționarea fondurilor de pensii facultative. Totodată, deși a fost luată în calcul și oportunitatea implementării pilonului II de pensii – cel obligatoriu privat – s-a decis că actualmente circumstanțele nu sunt oportune pentru o asemenea reformă.

PROBLEME MAJORE

- Nivelul scăzut de transparență privind acționarii finali ai băncilor constituie o problemă fundamentală care afectează stabilitatea sistemului bancar pe termen lung și compromite percepțiile potențialilor investitori străini privind climatul de afaceri autohton. Pentru a răspunde la această problemă, BNM a lansat inițiativa intensificării controlului asupra tranzacțiilor cu cotele din capitalul social între actualii și potențialii acționari, precum și asigurării organului de supraveghere cu pârghii suplimentare în vederea verificării calității acționariatului. Problema majoră constă în implementarea eficientă a măsurilor respective, având în vedere sensibilitatea subiectului pentru anumite cercuri de interese. Totodată, este foarte important ca inițiativa vizată să includă obligativitatea băncilor de a-și dezvălui identitatea acționarilor finali care dețin cote importante din capitalului social al băncilor.
- Pe lângă eficientizarea controlului asupra acționariatului băncilor comerciale, BNM ar trebui să-și dezvolte capacitatea de monitorizare și supraveghere a situației financiare din cadrul băncilor. Lecții grăitoare în acest sens sunt cazurile a două bănci mici care au dat faliment pe parcursul ultimilor trei ani, dar care anterior raportau o situație financiară relativ favorabilă. Problema respectivă a revenit odată cu înrăutățirea situației de la „Banca de Economii” SA care în prezent raportează cea mai înaltă rată din sistem a creditelor neperformante în total credite (31,25% la finele trimestrului 1, 2012), în timp ce până în trimestrul 4 al anului precedent același indicator era raportat sub nivelul mediu din sistem. Deși problema, în cele din urmă, a fost depistată de către BNM, faptul că banca reușea până recent să camufleze situația reală subminează credibilitatea actualelor rapoarte prezentate de alte bănci și scoate în evidență anumite curențe de supraveghere din partea băncii centrale.
- Înăsprirea controlului asupra provenienței mijloacelor bănești vărsate în capitalurile sociale ale caselor de schimb prin obligarea acestora de a se înregistra la conturile

⁵⁸ Mai multe detalii privind introducerea indicatorului suplimentar al lichidității au fost prezentate în ediția precedentă a Euromonitorului (nr. 23)

bancare trebuie să fie însoțită de consolidarea capacităților de supraveghere din partea organului de supraveghere în domeniul spălării banilor nemijlocit în sistemul bancar. Deși recenta inițiativă a BNM are menirea de a combate practicile spălării banilor prin intermediul caselor de schimb valutar, eforturile respective ar putea să nu-și atingă efectul scontat în eventualitate practicării unor scheme similare chiar de către unele bănci.

- Deși este salutabilă intenția autorităților de a susține dezvoltarea pilonului III de pensii private facultative, problemele fundamentale legate de asigurarea deductibilității fiscale ale contribuțiilor vărsate în aceste fonduri și a subdezvoltării pieței autohtone de capital rămân principalele obstacole în calea atingerii obiectivelor propuse. Prin urmare, implementarea noii legi privind activitatea fondurilor de pensii facultative trebuie să fie corelată cu o serie de ajustări corespunzătoare a Codului Fiscal, precum și cu extinderea investițiilor și spectrului de instrumente sigure de economisire pe piața locală financiară. Mai mult decât atât, pe termen mediu este necesară o reformă mai consistentă a sistemului de asigurări sociale, având în vedere creșterea presiunilor de ordin demografic în comun cu cele de ordin economic asupra fondului public de pensii. Prin urmare, este necesară implementarea pilonului II de pensii, care, de altfel, nu neapărat trebuie să fie unul privat. În schimb, grație conceptului său de acumulare, spre deosebire de pilonul I care este unul redistributiv, acesta va consolida stabilitatea și încrederea în sistemului autohton de pensii.

PROGNOZE

- În perioadele imediat următoare, autoritățile de resort (BNM și CNPF) vor continua ajustarea cadrului regulator autohton la normele și principiile de activitate a sistemului bancar și nebanca. În particular, aceasta se referă la ajustarea și optimizarea documentelor și procedurilor de raportare financiară a băncilor comerciale, care de la începutul anului curent au trecut la Sistemul Internațional de Raportare Financiară. Totodată, va continua și procesul de implementare a tehnologiilor informaționale în activitatea de rutină a BNM, un exemplu elocvent fiind inițiativa recentă privind crearea platformei unice de tranzacționare a instrumentelor monetar-valutare în cadrul instituției.
- O altă prioritate ține de necesitatea fortificării capacităților de supraveghere și control a băncii centrale, care a fost conturată în ultima perioadă odată cu apariția problemelor legate de calitatea portofoliilor de credite la o bancă importantă din sistem. Prin urmare, pe viitor am putea să ne așteptăm la accentuare acțiunilor de monitorizare și control din partea BNM pentru a nu permite băncilor comerciale să-și camufleze eventualele „active toxice” și pentru a depista mai timpuriu posibilele riscuri care vizează activitatea sectorului bancar.

INSTITUȚII DE REGLEMENTARE A PIEȚII

OBLIGAȚIILE DE REFORMĂ ASUMATE DE REPUBLICA MOLDOVA

Ansamblul de instituții, organizații și reguli ce reglementează activitățile agenților economici și restrâng caracterul arbitrar al deciziilor politice asigură respectul drepturilor de proprietate, sporesc nivelul de încredere în executarea promisiunilor contractuale, asigură condiții de concurență echitabile și facilitează fluxul de informații cu privire la caracteristicile produselor puse la dispoziția consumatorilor. De aceea, este imperativă fortificarea instituțiilor de piață capabile să contribuie la valorificarea potențialului de dezvoltare și creștere economică al Republicii Moldova. În acest context, reformele pe care și le-au asumat autoritățile Republicii Moldova față de UE, stipulate în Planul de Acțiuni Moldova – UE și Planul de Acțiuni privind implementarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea ZLASC, reprezintă o fereastră de oportunități pentru modernizarea țării. Pe lângă cerințele și recomandările care au un caracter continuu, obligațiile de reformă care, din punctul nostru de vedere, ar putea să aibă un impact semnificativ asupra deciziilor agenților economici ce activează pe teritoriul Republicii Moldova, sunt evidențiate mai jos:

- **În domeniul achizițiilor publice**, printre cerințele din partea autorităților europene și, respectiv, obligațiile pe care și le-a asumat Republica Moldova se numără descentralizarea competențelor Agenției Achiziții Publice, prin crearea subdiviziunilor la nivel teritorial și dotarea tehnică a subdiviziunilor respective, precum și elaborarea unui plan calendaristic de ajustare a legislației în domeniul achizițiilor publice la acquis-ul comunitar. Implementarea acestor măsuri ar conduce la asigurarea convergenței sistemului curent cu legislația UE în domeniul achizițiilor publice și, respectiv, la sporirea transparenței și eficienței în utilizarea resurselor publice pentru achiziționarea de bunuri, servicii și lucrări;
- Un alt angajament al Republicii Moldova față de UE, dar și o reformă importantă pentru sporirea concurenței pe piața internă prin promovarea liberei circulații a mărfurilor și ameliorarea protecției consumatorilor, este **uniformizarea reglementărilor juridice a răspunderii producătorilor pentru produsele defectuoase**. Pentru intensificarea schimburilor economice între Republica Moldova și statele membre ale UE sunt necesare și reguli juridice uniforme. Pe de o parte, producătorii din statele UE cu o legislație mai strictă în materie de răspundere pentru produsele defectuoase nu vor să fie defavorizați în comparație cu cei dintr-un stat vecin unde legislația este mai puțin severă. Pe de altă parte, în contextul aspirațiilor Europene ale Republicii Moldova, este necesar ca pentru valorificarea beneficiilor ce derivă din eradicarea barierelor între Republica Moldova și UE producătorii autohtoni să se adapteze gradual la noile reguli în materie de responsabilitate civilă;
- În cadrul implementării legislației în **domeniul protecției drepturilor pentru proprietatea intelectuală (IPR)**, Republica Moldova și-a asumat responsabilitatea de a asigura schimburile de informații între autoritățile responsabile de protecția IPR, precum și elaborarea unor rapoarte și studii în acest domeniu. Cooperarea eficientă a instituțiilor responsabile de protecția IPR va asigura capacitățile de decizie și de acțiune ale autorităților precum și minimizarea costurilor legate de intervenția publică (monitorizare, sancționare, etc.). În domeniul protecției IPR, acordul privind ZLASC mai prevede asigurarea exclusivității datelor în cadrul procedurilor de înregistrare, testare sau omologare a produselor farmaceutice, agrochimice și fitosanitare. Această măsură este menită să stimuleze investițiile în produse inovative.

EVOLUȚII MAJORE

- Actualmente, Agenția pentru Achiziții Publice beneficiază de un proiect twinning „Suport pentru sistemul de achiziții publice din Republica Moldova”, finanțat de UE și

care are ca obiectiv fortificarea capacității instituționale a Agenției, precum și ajustarea Legii privind achizițiile publice la standardele UE. Totuși, lipsa unor acțiuni concrete cu privire la descentralizarea competențelor Agenției în Planul de acțiuni privind achizițiile publice pentru anii 2010-2013 nu a permis atingerea progresului scontat. În același timp, procesul de convergență a legislației naționale privind achizițiile publice cu legislația UE a fost tergiversat. Astfel, existența unei liste de bunuri și servicii a căror origine, în caz de procurare, în mod obligatoriu trebuie să fie autohtonă reprezintă un impediment major în procesul de armonizare legală a regulilor Republicii Moldova cu cele ce reglementează achizițiile publice în statele UE. E necesar de menționat că ne-suprimarea acestei liste implică și costuri/prețuri semnificativ mai mari comparativ cu prețurile produselor din afară țării. Or, în contextul unei eventuale crize economico-financiare și a înrăutățirii indicatorilor bugetari, este absolut necesar ca resursele publice să fie utilizate eficient, inclusiv prin sporirea concurenței între agenții economici interesați, indiferent de proveniența geografică a acestora;

- Transpunerea Directivei 85/374 CEE în legislația națională privind răspunderea producătorilor pentru pagubele generate de produsele cu defecte este prevăzută în Planul de Acțiuni privind ZLSAC, termenul de implementare fiind trimestrul II, 2012. Instituția responsabilă de îndeplinirea acestei reforme – Ministerul Economiei – menționează că proiectul de lege pentru ajustarea Codului Civil se află actualmente în proces de avizare la Guvern;
- Edificarea unui sistem eficient de partajare a informației între autoritățile interesate cu privire la protecția drepturilor de proprietate intelectuală și sancționarea devierilor a debutat cu întâzieri considerabile – de aproximativ un an. Totuși, la finele trimestrului II al anului 2012, a fost elaborat conceptul unui sistem informațional care ar permite o coordonare mai eficientă a eforturilor depuse de către autoritățile publice relevante pentru a asigura respectul drepturilor de proprietate intelectuală. Sistemul informațional urmează să fie integrat în programul de e-Guvernare, termenul de realizare nefiind stabilit;
- În ceea ce privește asigurarea confidențialității datelor în cadrul procedurilor de înregistrare, testare sau omologare a produselor ce conțin compuși chimici noi, Planul de Acțiuni prevede ca grupul de lucru să evalueze alternativele legale pe parcursul trimestrului II al anului 2012. Totuși, în raportul de monitorizare al procesului de implementare a recomandărilor Comisiei Europene (disponibil pe pagina web a Ministerului Economiei, <http://old.mec.gov.md/sector/241/2239>) nu sunt stipulate termenele de realizare a condiției de confidențialitate a datelor.

PROBLEME MAJORE

- Principalele probleme în asigurarea utilizării eficiente și eficace a resurselor publice țin de costurile politice pe care trebuie să și le asume factorii de decizie, beneficiile sociale în urma implementării reformelor fiind mai puțin vizibile și imperceptibile pe termen scurt, atât de clasa politică, cât și de societate. Mai mult decât atât, interesul public este deseori ignorat în favoarea unor interese private. Astfel, lista de bunuri la achiziționarea cărora este acordată prioritate producătorilor autohtoni contravine principiului de concurență echitabilă și liberă promovat de UE în domeniul achizițiilor publice. Ca urmare, atât procesul de armonizare legislativă, cât și descentralizarea competențelor Agenției pentru Achiziții Publice întârzie, ceea ce aduce prejudicii interesului public;
- În cazul realizării condiției de confidențialitate a datelor, este nevoie ca instituțiile responsabile de implementarea acestei măsuri să lanseze un dialog și să asigure proceduri transparente de evaluare a alternativelor legale disponibile și acceptabile de către ambele părți (RM-UE). Într-adevăr, deși confidențialitatea datelor are ca obiectiv stimularea investițiilor în produse ce conțin compuși chimici noi, empiric s-a dovedit că

efectele sporirii nivelului de protecție a IPR generează doar mai multe patente și litigii⁵⁹. Acest rezultat nu poate fi benefic pentru întreaga societate.

PROGNOZE

- Problemele care apar în îndeplinirea cerințelor UE țin de condiții și motivații ce împiedică întregul proces de reformare instituțională în statele în curs de dezvoltare precum este Republica Moldova. Aceste condiții sunt produsul deciziilor și acțiunilor proclamate de interes public. În acest context, mecanismele de presiune din partea UE pentru ca Republica Moldova să continue eforturile de reformare instituțională (de restructurare a aranjamentelor de interes public) vor afecta profund transformările propuse pe termen mediu.

⁵⁹ Vezi Boldrin, M. și Levine, D. (2007), *Against intellectual monopoly*, Documentul este disponibil online la următorul link <http://levine.sscnet.ucla.edu/general/intellectual/against.htm>

POLITICI COMERCIALE

OBLIGAȚIILE DE REFORMĂ ASUMATE DE REPUBLICA MOLDOVA

Republica Moldova planifică să încheie negocierile pe marginea ZLSAC cu Uniunea Europeană până în toamna anului 2013. În acea perioadă va avea loc un nou summit al Parteneriatului estic, ocazie cu care Republica Moldova se pregătește să semneze acordul de liber schimb. Guvernul a făcut un progres important în procesul de dezbateri și negocieri pe marginea viitorului acord comercial cu UE, astfel încât două runde de negocieri au fost finalizate cu succes. Runda a doua, care a avut loc la Bruxelles în perioada 11-15 iunie 2012, a rezultat într-un consens larg dintre părțile implicate asupra celor 13 capitole de bază ale viitorului acord. În aceeași ordine de idei, pentru luna septembrie curent, este preconizată poate cea mai sensibilă rundă, anume cea axată în temei pe negocierea instrumentelor de protecție comercială pe care Republica Moldova le va putea eventual folosi pentru a oferi protecție producătorilor agricoli naționali și produselor agricole față de importurile din UE. Studiile efectuate demonstrează că sectorul agricol este cel mai vulnerabil la o deschidere rapidă către importurile din UE⁶⁰, importuri care, de altfel, sunt mult mai competitive în termeni de calitate și preț. Implicarea cât mai activă și consistentă a sectorului privat, în special cel din domeniul agricol, la elaborarea pozițiilor de negocieri și planificarea instrumentelor de protecție comercială este nu doar utilă, ci și obligatorie, dacă se dorește ca producătorii agricoli să reziste concurenței din exterior, să-și sporească treptat competitivitatea și să obțină beneficii reale dintr-o viitoare ZLSAC.

Pornind de la Programul de activitate al Ministerului Economiei pentru anul 2012, cele mai importante activități ce urmau să fie întreprinse în trimestrul doi a lui 2012 în domeniul cooperării economice și comerciale cu UE țin de cel puțin două dimensiuni, în special *negocierea și semnarea Acordului de comerț liber dintre Republica Moldova și Republica Turcia*, aceasta fiind o precondiție pentru a institui ZLSAC cu UE, precum și *negocierea în runda a doua a Acordului privind crearea ZLSAC* în vederea facilitării accesului mărfurilor moldovenești pe piața Uniunii Europene.

EVOLUȚII MAJORE

- Cea mai însemnată realizare în trimestrul 2 al anului curent poate fi considerat progresul obținut în procesul negocierilor pe marginea ZLSAC în cadrul rundeii a doua, desfășurată la Bruxelles în mijlocul lunii iunie curent; această rundă a demonstrat încă odată existența unor segmente foarte sensibile pe care actualul Guvern trebuie să găsească capacități și abilități de bun negociator pentru a asigura un impact negativ minim al deschiderii tot mai mari spre UE asupra micilor producători din agricultură și unele ramuri selectiv ale industriei autohtone;
- O realizare semnificativă este și lansarea în luna mai curent a negocierilor pe marginea Acordului de comerț liber dintre Republica Moldova și Republica Turcia, aceasta fiind o precondiție obligatorie pentru instituirea regimului comercial liberalizat în cadrul ZLSAC RM – UE. Una dintre intențiile de bază este sincronizarea procesului de negociere a Acordului de liber schimb cu Turcia, cu cel cu UE, astfel încât elementele și conținutul acestor acorduri să fie mai mult sau mai puțin congruente. Acordul cu Turcia ar permite, la modul practic, dezvoltarea industriei textile și promovarea exporturilor spre UE, de care ar beneficia ambele părți. Experiența Republicii Turce prezintă o importanță deosebită pentru țara noastră, din mai multe puncte de vedere, inclusiv la capitolul experienței de relații comerciale cu UE, standardizare, dezvoltarea

⁶⁰ Vedeți schița Raportului Național de Dezvoltare Umană 2012 „Integrarea europeană și dezvoltarea umană a Republicii Moldova”, EXPERT-GRUP, 2012, document disponibil la următorul link http://expert-grup.org/index.php?new_language=1&go=biblioteca&n=280

- laboratoarelor fitosanitare, etc. Aprofundarea în continuare a relațiilor comerciale cu Turcia este foarte benefică pentru Republica Moldova, mai ales că acest fapt ar permite atragerea de investiții turce în unele industrii autohtone, inclusiv cea textilă.
- Implicarea părții transnistrene în dialogul comercial cu UE ar putea fi mai activă, dar, totuși, credem că finalizarea cu succes a rundei doi de negocieri pe ZLSAC cu UE și planificările pentru următoarea rundă sunt semnale clare pentru antreprenorii din stânga Nistrului că și ei pot beneficia de acest acord, în deplină măsură și profunzime. Viteza, dar și calitatea negocierilor pot spori atractivitatea partenerilor de pe malul drept a Nistrului și nivelul de încredere al oamenilor de afaceri de pe malul stâng, pentru că toate ZLSAC în ultimă instanță trebuie să se răsfrâng în egală măsură asupra tuturor.
 - Au fost elaborate și aprobate un șir de decizii de Guvern care se plasează în cadrul de armonizare a normelor și standardelor naționale la cele ale UE, în special în materie de siguranța alimentară, standarde sanitare, etc. În acest sens, am putea menționa: elaborarea și aprobarea legii nr. 113 din 18 mai 2012 cu privire la stabilirea principiilor și a cerințelor generale ale legislației privind siguranța alimentelor. Legea este armonizată la capitolele I și II din Regulamentul (CE) nr. 178/2002 al Parlamentului European și al Consiliului din 28 ianuarie 2002 care creează cadrul legal privind siguranța alimentelor. A fost aprobată Hotărârea de Guvern nr. 357 din 1 iunie 2012, pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind comercializarea și importul păsărilor domestice și ouălor pentru incubatie. Această Normă este armonizată cu prevederile Directivei nr. 2009/158/CE a Consiliului Uniunii Europene din 30 noiembrie 2009 privind condițiile de sănătate animală care reglementează comerțul intracomunitar și importurile din țări terțe de păsări de curte și de ouă pentru incubatie. Prin Hotărârea de Guvern nr. 398 din 11 iunie 2012 au fost aprobate norme noi în domeniul sanitar-veterinar privind controlul și reducerea prevalenței salmonelilor în efectivele de animale, armonizate la prevederile Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului nr. 2160/2003 din 17 noiembrie 2003, privind controlul salmonelii și al altor agenți zoonotici specifici, prezenți în rețeaua alimentară.

PROBLEME MAJORE

- Negocierea cu UE pe marginea tarifelor vamale aplicate între RM și UE este probabil cel mai sensibil domeniu. Moldova trebuie să găsească soluții pentru a se proteja comercial în special în domeniul agricol, dar și cel industrial, pentru o perioadă rezonabilă, care să nu ducă la conservarea ineficiențelor economice în sectoarele economiei naționale. Urmează ca în următorul trimestru oficialii europeni și cei de la Chișinău să discute o eventuală listă de produse sensibile pentru care urmează să fie aplicate anumite taxe vamale. Printre aceste produse ar putea figura fructele proaspete, zahărul, etc.
- Rămâne problema spinoasă și dificilă a regiunii din stânga Nistrului. Deși a fost înregistrat un anumit progres în relațiile de colaborare cu regiunea respectivă - un rezultat foarte important și salutar în sine - totuși, deocamdată nu e clar cum vor fi companiile din Transnistria integrate la modul real în spațiul economic moldovenesc pentru ca acestea să beneficieze din plin de comerțul liber cu UE. De foarte bun augur este deschiderea și interesul sporit pentru soluționarea problemelor respective la nivel politic, atât din partea ambelor părți implicate în conflict, cât și din partea actorilor internaționali. În special, e de notat aportul semnificativ în deblocarea procesului de negocieri care ar putea veni din partea cancelarului german, vizita căruia este așteptată să aibă loc foarte curând.
- Deși este prevăzută și necesară crearea cât de grabnică a Agenției pentru Siguranța Alimentelor, inclusiv conform recomandărilor și Planului de acțiuni privind ZLSAC, înființarea acesteia se tot amână din cauza disensiunilor apărute pe marginea controlul

asupra activității acestei agenții, care inițial fusese propusă pentru a fi creată sub egida Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare.

PROGNOZE

- Viteza cu care derulează negocierile pe marginea ZLSAC este impresionantă, dar și în linie cu planurile Guvernului Republicii Moldova. Punerea în practică a ajustărilor legislative efectuate în procesul de negocieri pe marginea acestui acord va comporta costuri substanțiale și acest fapt trebuie să fie analizat cu precauție, mai ales dacă ținem cont de evoluția situației economice din țară, dar și din regiune, cu semnale clare de temperare a ritmurilor de creștere, sau chiar de risc de recesiune.
- Se preconizează în timpul cel mai apropiat să fie aprobată Legea cu privire la concurență și Legea cu privire la ajutorul de stat. Aceste legi vor ajuta Republica Moldova să se conformeze cu standardele și practicile UE în domeniu. Pe de altă parte, implementarea adecvată a acestora va comporta costuri adiționale substanțiale.
- Revizuirea cadrului legal național în domeniul achizițiilor publice reprezintă o altă provocare majoră, pentru că acest fapt presupune preluarea integrală a normelor europene, care sunt mult mai complexe, iar procesul, din nou, unul mult mai costisitor decât în cazul aplicării normelor naționale.
- O atenție sporită trebuie acordată nu doar modificării și ajustării cadrului legislativ – efort, de altfel înalt apreciat de UE - dar și capacităților de implementare ulterioară, inclusiv constrângerilor bugetare, în caz contrar Moldova riscă să piardă din credibilitate.

DEZVOLTAREA DURABILĂ ȘI PROMOVAREA DIALOGULUI SOCIAL

OBLIGAȚIILE DE REFORMĂ ASUMATE DE REPUBLICA MOLDOVA

În cadrul Planului de Acțiuni privind implementarea recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC), Republica Moldova și-a asumat o serie de angajamente ce țin de protecția mediului și promovarea dialogului social. Ajustarea normelor și procedurilor ce reglementează procesul de luare a deciziilor în materie de dezvoltare durabilă are drept scop îmbunătățirea calității vieții pentru generațiile actuale și viitoare. Astfel, intensificarea participării actorilor interesați și a publicului la elaborarea politicilor publice este văzută drept un mijloc ce va permite asigurarea durabilității și a echității în utilizarea resurselor publice/comune de care dispune Republica Moldova. Din acest motiv, implementarea reformelor stipulate în Planul de Acțiuni Moldova – UE și Planul de Acțiuni privind implementarea recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea ZLASC, este o necesitate per se pentru asigurarea condițiilor de bună guvernare a tuturor resurselor publice.

Mai jos sunt evidențiate obligațiile de reformă în domeniul mediului și dialogului social:

- Ajustarea cadrului instituțional aferent dialogului social și asigurarea reprezentanțelor la toate nivelurile;
- Instituirea unui Consiliu Economico-Social cu suportul Comisiei Europene prin programul TAIEX și elaborarea unei legi care va reglementa activitatea Consiliului, structura și statutul acestuia;
- Întreprinderea măsurilor pentru sporirea accesului la informația de mediu și participarea publicului la adoptarea deciziilor de mediu, inclusiv implementarea Convenției de la Aarhus;
- Evaluarea impactului mediului, inclusiv în context transfrontalier;
- Implementarea acquis-ului comunitar în domeniul protecției mediului.

EVOLUȚII MAJORE

- În trimestrul II al anului curent, Comisia națională pentru consultări și negocieri colective, împreună cu comisiile la nivel de ramură și la nivel teritorial, patronate și sindicate a examinat oportunitățile de creare a comitetelor pentru consultări și negocieri colective în toate ramurile economiei, precum și în toate raioanele Republicii Moldova. Actualmente, procesul de implementare a acestei recomandări este la etapa de examinare;
- În perioada analizată în acest raport, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și a Familiei a inițiat un grup de lucru cu participarea reprezentanților din partea patronatului și a sindicatelor. Scopul acestui grup de lucru este examinarea oportunităților de creare a unui cadru instituțional pentru ca interesele diferitor grupuri sociale să fie efectiv reprezentate în procesul de luare a deciziilor de politici publice. Totuși, este necesar de menționat că membrii grupului de lucru nu au ajuns la un consens referitor la necesitatea și utilitatea creării Consiliului Economico-Social. Acest subiect rămâne la ordinea de zi a grupului de lucru tripartit;
- Întârzie de asemenea asigurarea accesului publicului la informația de mediu, precum și realizarea *obligațiilor asumate în cadrul Convenției Aarhus (reiterate în Planul de Acțiuni Moldova-UE)* privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului. Ministerul Mediului a inițiat începând cu data de 04.04.2012 consultări publice referitor la proiectul de lege privind accesul publicului la informația de mediu.

PROBLEME MAJORE

- Crearea Consiliului Economico-Social este o măsură necesară pentru asigurarea participării actorilor interesați – patronate, sindicate, autorități publice precum și

societatea civilă – în procesul de luare a deciziilor de interes public – stabilirea priorităților naționale. Acest lucru ar contribui la sporirea legitimității politicilor publice. Cu toate acestea, cadrul de discuții actual cu privire la crearea unei platforme pentru dialogul social include membri ai unor Ministere, organizații patronale și sindicate, și exclude societatea civilă drept membru eventual al Consiliului care urmează a fi creat. Riscurile majore ce țin de eventualul format al Consiliului, precum și de domeniul de competență al acestuia, au fost subliniate în ediția precedentă a Euromonitorului;

- Asigurarea accesului publicului la informația de mediu, asigurarea accesului la justiție, precum și implicarea societății în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor în domeniul mediului este una din condițiile-cheie pentru extinderea principiilor democrației participative asupra domeniului mediului. Întârzierile în implementarea Convenției Aarhus subminează protecția drepturilor fiecărei persoane din generația actuală și cea viitoare de a beneficia de condiții prielnice sănătății și bunăstării sale. Este nevoie ca Ministerul Mediului să accelereze procesul de consultări publice și să implice pe deplin atât instituțiile publice competente, cât și cele private în evaluarea procedurilor alternative pentru sporirea accesului la justiție în domeniul mediului.

PROGNOZE

- După cum a fost menționat și în ediția precedentă a Euromonitorului, procesul de examinare a oportunităților de creare a Consiliului Economico-Social va fi finalizat doar atunci când membrii grupului de lucru vor reuși să identifice unele prevederi cu privire la forma de funcționare și domeniile de competență a Consiliului prin care autonomia decizională a decidenților de politici să nu aibă de suferit. Astfel, impactul de facto al Consiliului Economico-Social (în cazul în care va fi adoptată decizia de a institui un asemenea Consiliu) asupra promovării incluziunii sociale și stabilirea priorităților pentru o dezvoltare durabilă în Republica Moldova, va fi unul diminuat;
- Participarea publicului în formularea deciziilor publice ce țin de domeniul mediului, precum și asigurarea respectului de facto față de drepturile stipulate în Convenția Aarhus (drepturi ce pot fi incluse în categoria drepturilor de proprietate), pot fi realizate prin dezvoltarea mecanismelor alternative de rezolvare a disputelor și a procedurilor de mediere. Eșecurile de coordonare între instituțiile publice competente vor afecta semnificativ punerea în aplicare a Convenției.

DESPRE ORGANIZAȚII

Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT este o organizație neguvernamentală, nonprofit, independentă și nepartizantă care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. ADEPT a fost înregistrată în ianuarie 2000 și a obținut statutul de organizație de utilitate publică. ADEPT este un centru analitic și practic care oferă expertiză asupra proceselor electorale și democratice din Republica Moldova. Misiunea ADEPT este de a promova și susține participarea cetățenească la toate aspectele vieții publice.

Adresa: Chișinău, Republica Moldova

MD-2012, Str. V. Alecsandri nr.97,

Tel: (373 22) 212992, 213494

Fax: (373 22) 212992

E-mail: adept@e-democracy.md

Web: www.e-democracy.md

EXPERT-GRUP este un centru analitic independent care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. Fiind o organizație neguvernamentală, EXPERT-GRUP nu este afiliat politic și decide în mod independent asupra strategiei sale instituționale. Misiunea EXPERT-GRUP este de a contribui la dezvoltarea economică și democratică a Republicii Moldova și la consolidarea competitivității sale internaționale. Instrumentele practice prin care EXPERT-GRUP urmărește misiunea sa sînt analizele și cercetările efectuate la standarde internaționale de calitate. Domeniile principale de expertiză ale organizației sînt politicile economice, de integrare europeană, managementul privat și public.

Adresa: Chișinău, Republica Moldova,

MD-2012, str. Columna, 133,

Tel: +373 22 211599, 929994, 921776; +373 22 930014

E-mail: info@expert-grup.org

Web: www.expert-grup.org